

The background is a vibrant, abstract composition. It features several dark blue puzzle pieces scattered across the frame. Two hands are visible: one on the left holding a puzzle piece, and another on the right reaching towards one. The background is filled with various geometric shapes including circles, squares, and diamonds in shades of blue, red, and pink. There are also clusters of small red dots and curved lines, creating a sense of movement and complexity.

**MULTIDISCIPLINÁRNÍ
SYSTÉM PRO SPOLUPRÁCI
S OBĚTMI S POSTIŽENÍM
ČESKÁ REPUBLIKA**

SPMP ČR připravila tento dokument Multidisciplinární systém pro spolupráci s oběťmi s mentálním postižením Česká republika v rámci projektu “ Přístupné a vstřícné soudy k dětem” spolufinancovaný Evropskou unií (LINK- 101097047-CERV-2022-DAPHNE) a nadací FIRAH (LINKS -Apa2024_058). Cílem projektu je zlepšit dostupnost a integraci systémů ochrany dětí v trestním řízení pro děti s mentálním a psychosociálním postižením.¹

Autor

Camille Latimier ²

Datum vydání

Červen 2025

Název projektu

LINK: Linking Information for Adaptive and Accessible Child-Friendly Courts
Přístupné a vstřícné soudy k dětem

LINKS: Multidisciplinary Assessment and Determination of Procedural
Accommodations for Child Victims with Intellectual or Psychosocial Disabilities

Kontakty Česká republika

Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice

Karlínské nám. 59/12

186 03 Praha 8 – Karlín

Email: spmp@spmpcr.cz Webové stránky: <https://www.spmpcr.cz/>

Kontaktní údaje projektu (Validity Foundation – Mental Disability Advocacy Centre)

E-mail: validity@validity.ngo

Postal address: 1365 Budapest, Pf. 693, Hungary

Poděkování

Ráda bych poděkovala své kolegyni Kateřině Smolíkové ze SPMP ČR, Petře Klímové a Přemyslu Sezemskému z Ministerstva spravedlnosti a Václavu Walachovi z nevládní organizace In-lustitia za jejich podněty, připomínky a podporu při psaní této publikace. Ráda bych také poděkovala dětem 8. třídy ze ZŠ Tábořská za jejich velmi vyvážené úvahy a připomínky k dostupnosti justice pro ně.

Spolufinancováno agenturou FIRA H. Vyjádřené názory a stanoviska jsou však pouze názory a stanoviska autorů a nemusí nutně odrážet názory a stanoviska Nadace pro aplikovaný výzkum zdravotního postižení. Nadace pro aplikovaný výzkum zdravotního postižení za ně nemůže nést odpovědnost.

Financováno Evropskou unií. Názory vyjádřené jsou názory autorů a neodráží nutně oficiální stanovisko Evropské unie nebo Evropské komise. Evropská unie ani Evropská komise za vyjádřené názory

¹ Více informací o projektu naleznete zde: <https://validity.ngo/projects-2/linking-information-for-adaptive-and-accessible-child-friendly-courts/>

² Tento dokument se odvíjí od dokumentu „LINK Model Multidisciplinary Cooperation Model“, jehož autoři jsou: Il Consiglio Nazionale delle Ricerche, Victim Support Europe, Terre des Hommes Hungary, Validity Foundation.

OBSAH

Slovník pojmů	5
Akronymy a zkratky	6
Úvod.....	7

01	Individuální posouzení potřeb a procesní úpravy pro dětské oběti s mentálním a psychosociálním postižením v České republice.....	9
	1.1 Individuální posouzení	10
	1.1.1 Načasování jednotlivých posouzení a pojem trestního řízení	12
	1.1.2 Identifikace rizik, zranitelnosti a bariér	14
	1.1.3 Postup při posuzování a identifikaci potřeb a překážek	16
	Krok 1 - Identifikace rizik, zranitelnosti a bariér	19
	Krok 2 - Individuální posouzení dítěte.....	20
	Krok 3 - Zajištění průběžné aktualizace individuálního posouzení v průběhu trestního řízení.....	24
	1.1.4 Spolupráce všech aktérů justičního systému	25
	1.2 Nastavení procesních úprav pro dětské oběti v rámci trestního řízení.....	26
	1.2.1. Přístupnost a procesní úpravy	28

02	Digitální informační systém na podporu multidisciplinární spolupráce	31
	2.1 Nová řešení pro účast obětí s postižením v trestním řízení ...	32
	2.1.1 Diana: Shromažďování dat	32
	2.1.2 Diana: Case Management	34
	2.1.3 Diana: Hodnocení rizik a procedurální úpravy – systém varovných signálů	36
	2.1.4 Diana: Chatbot a přístupnost systému	37
	2.1.5 Diana: Interní šifrovaný zabezpečený chat	37

2.1.6 Asistenční technologie dostupné v systému Diana.....	38
2.1.7 Diana: Kybernetická bezpečnost	39
2.2 Závěr.....	39

03 Případová studie.....	41
---------------------------------	-----------

04 Zdroje	44
------------------------	-----------

Slovník pojmů

Augmentativní a alternativní komunikace - soubor komunikačních metod, které se používají k doplnění nebo nahrazení mluvního nebo psaného projevu pro osoby se zdravotním postižením. Patří sem gesta, znaková řeč, obrázkové tabule a elektronická komunikační zařízení.

Systém správy případů - Digitální systém používaný ke správě, ukládání a zpřístupňování dat souvisejících s případem. V kontextu modelu Diana zajišťuje bezpečné nakládání s informacemi o případech pro právní a administrativní účely.

Aplikace digitální informační a asistenční sítě - Platforma určená k poskytování digitální podpory, správy případů a pomoci jednotlivcům, zejména těm, kteří pracují v právních nebo sociálních službách. Pomáhá zefektivnit komunikaci a sdílení informací mezi příslušnými zúčastněnými stranami.

Směrnice EU o právech obětí - Směrnice Evropské unie, která stanoví minimální práva a standardy pro oběti trestných činů ve všech členských státech EU. Zajišťuje, aby se obětem dostalo odpovídající podpory, ochrany a přístupu ke spravedlnosti.

Obecné nařízení o ochraně osobních údajů - komplexní zákon o ochraně osobních údajů přijatý Evropskou unií, který upravuje shromažďování, zpracování a uchovávání osobních údajů. Poskytuje jednotlivcům větší kontrolu nad jejich osobními údaji a ukládá organizacím, které s těmito údaji nakládají, přísné požadavky na dodržování předpisů.

Justiční zprostředkovatel/facilitator - umožňuje osobám se zdravotním postižením rovnou a spravedlivou účast v soudních řízeních. Justiční facilitátoři pomáhají osobám se zdravotním postižením optimálním způsobem se účastnit soudního řízení a maximalizují možnost osob prezentovat svou verzi událostí, aniž by obsah této verze usměrňovali nebo ovlivňovali. Facilitátor také doporučuje přiměřené úpravy soudních řízení.

Multidisciplinární tým - spolupracující tým odborníků z různých oblastí, jako jsou právníci, lékaři, psychologové a zástupci sociálních služeb, kteří společně řeší složité případy. Multidisciplinární týmy se běžně používají v případech týkajících se zranitelných osob, jako jsou oběti trestných činů nebo osoby se zdravotním postižením.

Secure File Transfer Protocol (protokol zabezpečeného přenosu souborů) - bezpečná metoda přenosu souborů po síti, která využívá šifrování k ochraně dat během přenosu.

Běžně se používá pro bezpečnou výměnu citlivých dokumentů, jako jsou právní nebo s případem související soubory.

Zkratky a akronymy

ZKRATKY A AKRONYMY	POPIS
PMS	Probační a mediační služba

Úvod

Osoby se zdravotním postižením často nejsou uznány a identifikovány jako skupina obětí, a to ani organizacemi na podporu obětí, ani těmi, kdo se na úrovni ústřední státní správy zabývají problematikou obětí. Cílem této publikace je popsat možné využití a úpravy systému³ multidisciplinární spolupráce pro Českou republiku, které by zaručily individuální posouzení potřeb a procesní úpravy pro dětské oběti s mentálním a psychosociálním postižením. Podle Mezinárodních zásad a pokynů pro přístup ke spravedlnosti pro osoby se zdravotním postižením je klíčovým prvkem pro zajištění přístupu ke spravedlnosti pro děti s mentálním a psychosociálním postižením vytvoření pozice nezávislých justičních facilitátorů, kteří by posuzovali a podporovali děti v průběhu celého trestního řízení. Jejich potenciální úloha a postavení v systému jsou popsány na následujících stránkách. Taková úprava by byla rovněž v souladu s článkem 13 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, která se dosud neimplementuje.

Tato publikace popisuje návrh pro lepší přístup ke spravedlnosti pro děti s mentálním a psychosociálním postižením v České republice. Vychází ze současné situace, praxe, legislativy a plánů na zavedení e-justice do roku 2030. Návrhy byly konzultovány s několika aktéry justičního systému i s dětmi s postižením i bez něj. Návrh zahrnuje tři hlavní úpravy:

1. Pokyny pro policii, které pomohou identifikovat zvláště zranitelnou oběť s mentálním nebo psychosociálním postižením a umožní jim poskytnout zprávu, která naznačí, že oběť může potřebovat přiměřené úpravy. Je důležité včas identifikovat všechna zranitelná místa, a to nejen kvůli věku oběti.
2. Vytvoření nové pracovní pozice: justiční facilitátor. Facilitátor by měl být k dispozici pro komunikaci a podporu během soudního řízení a při jednání s policií, doprovázet oběť a zaručit její účast. Facilitátor by měl rovněž poskytovat zprávu o komunikaci a dalších potřebných přiměřených úpravách, aby se oběť mohla účastnit celého soudního řízení. Tato nová pozice může být vytvořena v rámci Probační a mediační služby, která je k dispozici po celé zemi a spojuje sociální a právní odbornost.

³ Dostupné online: <https://validity.ngo/projects-2/linking-information-for-adaptive-and-accessible-child-friendly-courts/>

3. Zahrnout do systému elektronických spisů informace a zprávy vypracované policií a justičním facilitátorem, aby byl zajištěn přístup všech účastníků justice k informacím a aby bylo možné zaručit plnou účast dítěte. A zajistit, aby mohly být k dispozici alternativní formáty, včetně snadno čitelných formátů, které usnadní jejich pochopení a účast na procesu.

K provedení těchto opatření bude nutné vypracovat praktické pokyny a protokoly pro první a třetí bod. Pokud jde o justičního facilitátora, bude nutná úprava zákona o Probační a mediační službě. Facilitátoři by mohli by fungovat v rámci PMS a využít stávající strukturu PMS, což by usnadnilo provádění tohoto opatření.

01

ČÁST 1
INDIVIDUÁLNÍ POSOUZENÍ
POTŘEB A PROCESNÍ ÚPRAVY
PRO DĚTSKÉ OBĚTI S
MENTÁLNÍM A
PSYCHOSOCIÁLNÍM
POSTIŽENÍM V ČESKÉ
REPUBLICE

1.1 Individuální posouzení

První část publikace se zaměřuje na zlepšení posuzování potřeb dětí s mentálním a psychosociálním postižením z hlediska komunikace a procesních úprav, podpory účasti v řízení a kontinuity této podpory v průběhu celého procesu.

Za prvé, existuje samostatná definice „zranitelných obětí“ (oddělená od hlavní nebo obecné definice „obětí“). V § 2 odst. 4 zákona o obětech trestných činů (č. 45/2013) se uvádí, že „zvláště zranitelnými oběťmi jsou: děti, osoby se zdravotním postižením, oběti obchodování s lidmi, oběti trestných činů proti lidské důstojnosti s ohledem na sexualitu nebo trestné činy, jejichž součástí bylo násilí, pokud hrozí nebezpečí sekundární viktimizace s ohledem na věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřování, životní situaci nebo vztah k podezřelému pachateli“.

Dítě se zdravotním postižením tak získává zvláštní práva zranitelné oběti. Pokud oběť (nebo její příbuzní) požádá o to, aby nebyla konfrontována s pachatelem v trestním řízení v jakékoli fázi trestního řízení, nebo dokonce před jeho zahájením, musí orgány trestných činů takové žádosti ze zákona vyhovět. Stejně tak může oběť požádat, aby ji vyslychala nebo jí poskytovala tlumočení osoba určitého pohlaví - této žádosti musí být vyhověno. Výslech musí být veden citlivým způsobem, osobami, které jsou speciálně vyškoleny, a takovým způsobem, aby nebylo nutné jej opakovat. Zvláště zranitelné oběti mají nárok na právní zastoupení zdarma nebo za sníženou sazbu právních služeb. V neposlední řadě musí být zranitelným obětím poskytnuta bezplatná odborná pomoc bez zbytečného odkladu. Práva jednotlivce jako oběti lze tedy uplatnit nebo jsou vymahatelná.

Pro děti se zdravotním postižením však není vyžadováno žádné individuální posouzení, policisté jsou vyškoleni k rozhovoru s dětmi, ale nemají žádné zvláštní školení ani materiál k provedení posouzení, když dítě podá trestní oznámení. Protože tam jsou ve většině případů první osobou, která s dítětem hovoří, navrhujeme vytvořit soubor otázek a orientační tabulku (ve formě kontrolního seznamu), které mohou policisté použít, aby pomohli identifikovat zvláště zranitelnou oběť s mentálním, psychosociálním postižením nebo jinými specifickými potřebami hned při prvním kontaktu. Obsah těchto pokynů pro policii (soubor otázek a kontrolní tabulka) je popsán v následujícím rámečku:

Pokyny, které pomáhají při určování podezření na možné mentální nebo vývojové postižení

Pokyny, které pomáhají při určování podezření na možné mentální nebo vývojové postižení

Cílem dokumentu není stanovit diagnózu. Účelem tohoto dokumentu je pomoci identifikovat, ve kterých oblastech potřebuje osoba podporu, a zavést potřebné procesní úpravy. Především pomáhá zjistit, zda má osoba již uznané zdravotní postižení. Je zde několik otázek - ve formě polostrukturovaného dotazníku s podněty -, které mají pomoci poznat osobu trochu lépe o škole, práci (zjistit, jak komunikuje a jaké má dovednosti: čtení, psaní, hospodaření s penězi, porozumění). Je zde několik návrhů, co je třeba sledovat (komunikace, slovní zásoba, vyjadřování). A na konci dokumentu je kontrolní seznam s kategoriemi, které dávají indicie o možném postižení (pokud se týká více než jedné kategorie, může tam být indikace).

Je velmi důležité zdůraznit, že výskyt obtíží v těchto položkách nemusí nutně znamenat, že se jedná o mentální postižení, ale naznačoval by potřebu formálního psychologického posouzení a příslušného diagnostického vyšetření.

V každém případě by osoba, která stížnost přijímá, měla podezření na mentální postižení zaznamenat do elektronického spisu, aby k této informaci měli přístup všichni ostatní účastníci, a měla by ji sdělit osobám, které budou s danou osobou jednat, aby bylo zaručeno, že budou přijaty zvláštní opatření.

Tím by se snížil potenciální negativní postoj policie, protože tato profese zaujímá v trestním soudnictví strážní pozici⁴. Pokyny by policistům nebo jinému zástupci orgánu trestního činu umožnily sledovat objektivní kritéria a postupovat podle jasných kroků

⁴ Hayes Susan, People with intellectual disabilities as victims of crime—the police and judicial Response, Paper presented at the 39th Annual Conference of the Australasian Society for the Study of Intellectual Disability, 9-12 November 2004, Adelaide SA, January 2004.

při identifikaci zranitelnosti. I když bude vycházet z jejich výkladu, dává mu rámec a nespolehá se na svůj osobní názor nebo vnímání osob s postižením.

Jako krok 1 by kontrolní seznam umožnil shrnout a posoudit, zda osoba může mít mentální postižení nebo jiné specifické potřeby (indikátory mentálního postižení), a má tak nejen status zvlášť zranitelné oběti, ale i nárok na zvláštní režim podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Je třeba poznamenat, že zákon stanoví, že pokud existují pochybnosti o tom, zda je oběť zvlášť zranitelná, pak s ní mají subjekty justice (policie, soudci a státní zástupci) zacházet jako se zranitelnou, dokud se neprokáže opak (§ 3 odst. 1 zákona o obětech trestných činů). Kontrolní seznam s vyznačením indikátorů by měl být součástí elektronického spisu, aby bylo zajištěno sdílení informací a aby se s dítětem s mentálním postižením zacházelo s respektem vzhledem k jeho postižení.

1.1.1 Načasování jednotlivých posouzení a pojem trestního řízení

Zdrojem informací o dětech s mentálním a psychosociálním postižením je zpravidla znalec, obvykle soudní psychiatr. Dětský psychiatr je požádán o potvrzení diagnózy jako zdravotnický pracovník a má za úkol připravit znalecký posudek o schopnosti dítěte vypovídat a o věrohodnosti jeho výpovědi. K tomuto postupu dochází v případě, že existují pochybnosti o tom, zda je svědek vzhledem ke svému (bud' trvale, nebo negativně se vyvíjejícímu) duševnímu stavu řádně schopen vnímat, pamatovat si vnímanou událost, vypovídat atd. a jeho výpověď je pro rozhodnutí obzvláště důležitá. Tyto dvě podmínky musí být splněny kumulativně. Toto vyšetření by měl provádět jeden znalec z oboru zdravotnictví (odvětví psychiatrie), pokud je však třeba objasnit zvlášť důležitou skutečnost, mohou to být dva znalci z oboru psychiatrie nebo jeden psychiatr a jeden psycholog.

Doporučujeme rozšířit tuto praxi jako opatření pro přístup ke spravedlnosti pro děti se zdravotním postižením, pro děti bez verbální komunikace, s kombinovaným postižením nebo za jiných specifických okolností, které vyžadují druhý názor. To znamená, že by měl být vždy přítomen druhý odborník, například psycholog nebo odborník na komunikaci (např.: specialista na AAK), aby bylo zaručeno, že budou zohledněny komunikační potřeby a kompetence dítěte bez verbální komunikace (což nespadá do kompetencí psychiatra). Druhý posuzovatel by měl zahrnout otázky a doporučení týkající se zvláštních opatření a opatření procesních úprav, zejména ve vztahu ke komunikačním potřebám.

Odborníků je však kritický nedostatek, zejména v oblasti psychiatrie a psychologie, zejména dětských specialistů. V důsledku toho jsou kapacity stávajících znalců přetížené a lhůty pro vypracování znaleckých posudků se výrazně prodlužují; v současné době je běžné, že vypracování znaleckých posudků trvá několik měsíců. Seznam znalců, kteří mohou posudky vypracovávat, by proto měl být rozšířen o další profese, které mohou poskytnout znalecký posudek o osobách s mentálním a psychosociálním postižením.

Zároveň by mělo být umožněno potvrzení diagnózy praktickým lékařem (jak bylo nedávno zavedeno pro občanskoprávní řízení), aby se proces zjednodušil a urychlil.

Jediným způsobem, jak zaručit včasné a náležité posouzení, je však zavedení „justičního facilitátora“ jako základní procesní opatření pro osoby s mentálním a psychosociálním postižením. Facilitátor by měl provádět posouzení a být k dispozici pro komunikaci a podporu během soudního řízení a při jednání s policií. Měl by být schopen osoby s mentálním nebo psychosociálním postižením srozumitelně a vstřícně uvést do soudního prostředí a vysvětlit jim průběh soudního řízení. Měli bychom stanovit dovednosti a vzdělání facilitátora a metodiku pro jeho práci.

Zapojení facilitátora by umožnilo zaručit

1. včasné posouzení - facilitátor by měl být oběti připsán ihned po zjištění, že se může jednat o člověka s mentálním postižením, aby mohl co nejdříve připravit zprávu o komunikačních potřebách a přiměřených úpravách
2. při nejbližší příležitosti po podání oznámení o trestném činu na policii a podezření na mentální postižení, a to tak, že
3. minimalizaci vystavení oběti sekundární a opakované viktimizaci, zastrasování a odplatě.
4. Vyšší pravděpodobnost, že oběti, které potřebují zvláštní opatření, je dostanou včas, aby se zabránilo újmě nebo aby se zmírnila,
5. to zahrnuje procesní úpravy, která musí být přiměřená věku, pohlaví a zdravotnímu postižení, neboť první zpráva o komunikačních potřebách a úpravách by měla být podána co nejdříve po prvním setkání facilitátora s dítětem (jakož i jeho nejbližšími rodinnými příslušníky nebo opatrovníky).

V trestním řízení je zásadní zjištění a rychlé rozpoznání zranitelnosti osoby. Tento první proces detekce - který bude muset být potvrzen lékařským znalcem - by měli provádět policisté, orgány činné v trestním řízení nebo soudní orgány. To zaručuje, že dítě s

mentálním postižením bude mít co nejdříve přístup k podpoře, na kterou má nárok, a to hned od začátku procesu - ve fázi podání stížnosti prostřednictvím přidělení justičního facilitátora, který provede podrobné posouzení a bude dítě doprovázet v průběhu celého procesu. To by nenahradilo psychiatrický znalecký posudek, ale poskytlo by to první detekční posouzení a návrh na procesní opatření, soudního zprostředkovatele, který by měl být jmenován státním zástupcem bezprostředně po prvním kontaktu policie s obětí.

1.1.2 Identifikace rizik, zranitelností a bariér

Faktory, které potvrzují zranitelnost nebo potřebu procesních úprav pro dětskou oběť, zahrnují následující kategorie:

- 1) osobní okolnosti oběti, včetně pohlaví, zdravotního postižení, zvláště náročného chování, věku, životní situace (je-li doma, v pěstounské péči nebo v dětském domově či v zařízení pro osoby se zdravotním postižením), etnického původu nebo cizí státní příslušnosti, jakož i socioekonomické podmínky, podpora rodiny/opatrovníka, vzdělání,
- 2) druh a povaha trestného činu (zejména trestné činy z nenávisti a sexuální a domácí násilí) a
- 3) okolnosti trestného činu.
- 4) případné vnější překážky, jako jsou sociální, genderové, ekonomické, komunikační a procesní, architektonické, systémové a vzdělávací bariéry, které soud může řešit.⁵

Z nedávných studií o trestných činech z nenávisti v České republice vyplývá, že riziko násilné viktimizace je zvýšené v případě žen se zdravotním postižením, trans* a nebinárních osob se zdravotním postižením, osob s mentálním postižením, psychosociálním postižením nebo náročným chováním a osob s kombinovaným

⁵ Pro více informací: <https://validity.ngo/wp-content/uploads/2022/08/Pathways-for-Inclusive-Individual-Assessment-for-EU.pdf> p. 25-26

postižením. Je však důležité poznamenat, že vysoká míra prevalence je pozorována u osob se zdravotním postižením obecně⁶.

Kromě toho je zvláštním faktorem viktimizace, pokud dítě žije v ústavním zařízení. Přestože neexistují žádné statistiky (policie je nedostatečně hlásí a nemá podrobné statistiky), literatura a studie týkající se ústavní výchovy již dávno prokázaly, že ústavní výchova je zvláštním faktorem viktimizace.⁷

Ve výše zmíněné nedávné studii společnosti In-Iustitia se téměř tři čtvrtiny (72 %) respondentů staly v životě obětí násilí. V případě osob, které vyplnily základní dotazník, se 61 % stalo násilnou obětí v posledních 5 letech a 40 % v posledních 12 měsících.

Pro srovnání, v populaci České republiky v roce 2017 činil počet osob, které se staly obětí násilí v posledních 3 letech, 34%⁸ z kohorty. Jedná se o metodologicky odlišně koncipované průzkumy, takže výše uvedené srovnání je třeba brát pouze jako orientační. Poskytuje však pádný a na důkazech založený argument ve prospěch zavedení pozice facilitátora, který by usnadnil přístup ke spravedlnosti osobám se zdravotním postižením, které nejsou v trestním řízení uznány a identifikovány jako skupina obětí.

⁶ Walach V., Petruželka B, a Kalibová K., *Postižení násilím Zkušenosti lidí se zdravotním postižením s násilím a předsudečným násilím Zpráva z kvantitativního výzkumu*, In IUSTITIA, o.p.s. v Praze, únor 2024, dostupné zde: https://in-ius.cz/wp-content/uploads/2024/07/KVANT_Postizeni-nasilim-Zkusenosti-lidi-se-zdravotnim-postizenim-s-nasilim-a-predsudecnym-nasilim-FINAL-1.pdf

⁷ Na příklad: <https://www.hrw.org/news/2017/03/07/children-disabilities-deprivation-liberty-name-care-and-treatment>; Violence against children with disabilities: legislation, policies and programmes in the EU, European Union Agency for Fundamental Rights, 2015 or Children and disability in transition in CEE/CIS and the Baltic States, [UNICEF Innocenti Research Centre](#), 2005 or Georgette Mulheir, Deinstitutionalisation – A Human Rights Priority for Children with Disabilities, The Equal Rights Review, Vol. Nine (2012).

⁸ Roubalová, M., Holas, J., Kostelníková, Z., & Pešková, M. 2019. Oběti kriminality: Poznatky z viktimizační studie. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.

1.1.3 Postup při posuzování a identifikaci potřeb a překážek

Posouzení by mělo být provedeno co nejdříve po podání trestního oznámení.

Krok 1: policista identifikuje specifické a/nebo další zranitelné stránky zranitelné oběti (dítě bude vzhledem k věku okamžitě identifikováno jako zranitelná oběť, ale komunikační bariéry a potřeby v oblasti přístupnosti, jeho historie, pomohou zjistit, jak komunikuje a jaké jsou jeho dovednosti (čtení, psaní, porozumění), stejně jako klíčové kontakty (pečovatelé, rodinní příslušníci a odborníci).

Závěry policejní detekční zprávy by měly být přidány do elektronického spisu oběti a informace by měly být předány státnímu zástupci a soudci, aby bylo možné okamžitě jmenovat facilitátora.

Krok 2: Zjištění, že oběť má speciální potřeby (postižení bude potvrzeno z lékařské zprávy, kterou si soudce vyžádá ideálně u dětského pediatra nebo praktického lékaře.⁹) dává automatické právo na justičního facilitátora, který provede individuální posouzení a popíše požadované procesní úpravy a komunikační potřeby. Zpráva by měla obsahovat podrobný popis komunikačních schopností dítěte, jakož i doporučení pro procesní úpravy.

Vyjádření pediatra k diagnóze (které by mělo obsahovat veškeré další lékařské informace, které diagnózu potvrzují) a hodnotící zprávy musí být do elektronického spisu přidány jako znalecký posudek.

⁹ Soudce vyžádá psychiatrický znalecký posudek, který je součástí spisu oběti. Je to klíčový prvek a důkaz pro soudní řízení. Viz Národní zpráva strana 51-53.

Profil facilitátora: facilitátor by měl být odborník se znalostmi v oblasti mentálního postižení; někdo, kdo vystudoval forenzní psychologii, protože by měl vědět, jaké jsou forenzní nástroje a jak je přizpůsobit potřebám lidí s mentálním postižením.

- Emoční příprava oběti na proces, kterému bude čelit, musí jí být poskytnuty informace o samotném procesu, jeho délce, fázích atd. Tyto znalosti mohou oběti pomoci při rozhodování, zda chce procesu čelit, či nikoli.
- Posouzení svědeckých schopností, analýza a vydání zprávy.
- Doprovod v průběhu policejního a soudního řízení (stížnost, vyšetřování, soud),
- Zajištění práva oběti na informace způsobem, který je pro ni srozumitelný a který jí může pomoci.
- Srozumitelné pro oběť, aby mohla uplatnit svá další práva a účastnit se procesu.
- Podpora při komunikaci.
- Získávání svědectví.
- Navrhování individuální podpory potřebné v průběhu řízení.

Krok 3: Na základě získaných znalostí doprovází facilitátor dítě s mentálním nebo psychosociálním postižením během celého řízení, čímž zaručuje kontinuitu a kvalitu podpory.

Vzhledem ke specifickým potřebám (zejména komunikace) se domníváme, že justiční facilitátor by měl dítě posuzovat a podporovat v průběhu celého procesu, aby se vyhnul administrativní zátěži předávání případu dalšímu odborníkovi, čímž by se do již tak dlouhého seznamu osob, s nimiž se dítě setkává, dostalo ještě více lidí. Porozumění a komunikace s dítětem vyžaduje čas, potřebuje důvěru - mít jednu osobu má smysl. Zajišťuje kontinuitu a udržitelnost této koordinace po celou dobu trestního řízení. V případě složité situace může koordinátor požádat o radu a další odborné znalosti (logopeda, behaviorálního analytika, klinického psychologa, zdravotníka...).

Každý ze tří kroků je podrobně popsán v následujících třech kapitolách podle tabulky shrnující hlavní aspekty:

Nahlášení	Vyšetřování	Soudní jednání
Identifikace obětí s mentálním postižením Policíí ČR s polostrukturovaným dotazníkem a kontrolním seznamem pro policii – k označení, že existuje podezření, že by oběť mohla mít mentální nebo psychosociální postižení. Policie tyto informace uvádí v elektronickém souboru (viz část 2). Doporučení státnímu zástupci / soudci: • jmenovat pro oběť justičního facilitátora (oběti je okamžitě k dispozici) • požádat o potvrzení diagnózy u pediatra • zadat znalecký posudek	Soudní facilitátor: • Vyhodnocuje a hodnotí potřeby podpory pro komunikaci obětí s postižením • navrhuje komunikaci a další procesní úpravy • Doprovází oběť během celého procesu V elektronickém souboru: (viz část 2) bude zahrnuto: • zprávu justičního zprostředkovatele • Potvrzení diagnózy lékařem • Znalecký posudek psychiatra (a v konkrétním případě i psychologa – viz 1. – 2. ČÁST)	Soudní facilitátor doprovází oběť s postižením po celou dobu - během policejního a soudního procesu (stížnost, vyšetřování, soudní řízení), -Zajištění práva oběti na informace způsobem, který je pro ni srozumitelný a který může srozumitelné pro oběť, aby mohla uplatnit svá další práva a účastnit se procesu.

Krok 1 – Identifikace rizik, zranitelností a bariér

Počáteční posouzení by měl provést specializovaný policista (v současné době jsou policisté vyškoleni k vedení pohovorů s dětmi), přičemž zjistí, že oběť může mít zdravotní postižení a může potřebovat specifické ubytování. První fáze by měla umožnit odhalit další zranitelnosti. Každý specializovaný policista by měl být/mít k dispozici při setkání s dítětem, ještě před výpovědí dítěte (dítěti jako zranitelné oběti je umožněno jedinečné vyjádření).

- Shromáždění údajů: věk, pohlaví a postižení dítěte.
 - o Poznámka: kvůli obavám nebo studu z postižení se dítě nebo jeho rodič/pečující může rozhodnout, že zdravotní postižení nesdělí. Hodnocení by se nemělo soustředit na diagnostiku zdravotního postižení, ale na identifikaci celkových potřeb nebo překážek.
- Stručný přehled historie dítěte,
- *Prima facie* dostupnost a komunikační potřeby (např. používá invalidní vozík, má potíže s verbalizací atd.) a jaké jsou základní dovednosti dítěte (čtení, psaní, porozumění).
- Identifikace osob primární podpory (rodinní příslušníci a pečující), a pokud je to možné, jména odborníků, kteří dítě znají a kteří by mohli usnadnit proces hodnocení (např. psychologové, učitelé, logopedi, lékaři a další, jejichž názor by mohl být pro tento proces relevantní);
- Další prvky, které by mohly být důležité pro posouzení, které lze objevit bez přerušení a při provádění jiných vyšetřovacích akcí.
- Přístupnost a komunikační potřeby (např. používá invalidní vozík, má potíže s verbalizací atd.) a jaké jsou základní dovednosti dítěte (čtení, psaní, porozumění).
- Policista pomocí souboru otázek a orientační tabulky (ve formě kontrolního seznamu) pomůže identifikovat zvláště zranitelnou oběť s mentálním nebo psychosociálním postižením nebo jinými specifickými potřebami. Kontrolní seznam umožní shrnutí a posouzení, zda daná osoba může mít mentální postižení nebo jiné specifické potřeby

Toto počáteční posouzení policista zahrnuje do spisu jako osobní údaje, aby byla zajištěna ochrana dítěte. Tím by bylo zaručeno, že podrobnosti o hodnocení dítěte nebudou pachateli zpřístupněny a ostatní aktéři je budou sdílet pouze podle potřeby (policisté mají elektronický systém spisů, do kterého bude dokument přidán). Podle § 65 trestního řádu má poškozený (případně jeho zákonní zástupci (zpravidla rodiče), opatrovník nebo zmocněnec/obhájce právo od počátku trestního řízení nahlížet do spisu, pořizovat si ze spisu výpisy, poznámky a kopie. Ostatní nemají přístup k osobním údajům svědka podle § 55 odst. 2.

Jakmile je učiněn první krok, je zjištěna kognitivní porucha, policie by měla okamžitě kontaktovat státního zástupce a soudce, aby získali facilitátora, aby provedl posouzení potřeb a podpořil dítě v průběhu soudního řízení. K potvrzení diagnózy by mělo stačit lékařské potvrzení od praktického lékaře.

Krok 2 – Individuální posouzení dítěte

Druhý krok – posouzení, kde jsou identifikovány specifické potřeby dětské oběti a překážky, s nimiž by se mohly setkat, a schválení podpůrných opatření za účelem prevence odvetných opatření, zastrasování, opakované a sekundární viktimizace, jakož i procesní úpravy, které budou potřebné v předvídatelných procesních krocích, by měl provádět justiční facilitátor.

V závislosti na okolnostech dítěte to může zahrnovat spolupráci více odborníků (zejména pečujících, dětského právního zástupce a odborníků na ochranu dětí). Vzhledem k tomu, že se jedná o novou pozici, bude třeba dobře nastavit pravidla pro respektování soukromí a ochrany údajů dítěte, tak aby došlo k efektivní spolupráci mezi odborníky. Použití jednotného elektronického souboru pro všechny aktéry by snadno zpřístupnilo kontakt na facilitátora (který by měl být informován o všech krocích, aby je dítěti vysvětlil) a zprávu o opatřeních potřebných pro oběť s mentálním postižením, aby je nikdo nemohl ignorovat včetně role facilitátora.

S ohledem na problém dostupnosti odborníků, jejich nedostatečné kompetence v oblasti mentálního a psychosociálního postižení se přimlouváme za vytvoření profese facilitátora pro hodnocení a provázení dětí a dospělých s mentálním a psychosociálním postižením v celém soudním řízení.

V současné době neexistuje žádná instituce ani organizace, která by měla na starosti proces posuzování potřeb dětské oběti. Vzhledem k tomu, že do soudního procesu je již zapojeno mnoho aktérů, chceme vytvořit pozici facilitátora, abychom zjednodušili

podporu a vytvořili specializovanou pozici věnovanou dítěti. Facilitátor by měl absolvovat řádné školení a měl by se ujistit, že jeho současná situace je bez potenciálu střetu zájmů¹⁰ s konkrétním případem.

Facilitátor by měl být logoped, psycholog nebo sociální pracovník vyškolený v otázkách podpory obětí, aby co nejlépe spojil odborné znalosti pro podporu dětí s mentálním a psychosociálním postižením. Stejně jako jsou služby na podporu obětí a mediátoři akreditováni ministerstvem spravedlnosti, měl by být úředně akreditován justiční facilitátor.

Jednou z možností, jak zaručit dostupnost justičního facilitátora, by bylo rozšířit kompetenci Probační a mediační služby o tuto pozici, která obětem nabízí dlouhodobou bezplatnou podporu. Probační a mediační služba (dále PMS) působí ve všech soudních okresech České republiky. Celkem se jedná o 74 středisek. PMS je součástí justičního systému – mohou tedy poskytovat zprostředkovatele pro osoby se zdravotním postižením – justiční zprostředkovatele, experty na oběti, sociální pracovníky – s kompetencí v oblasti osob se zdravotním postižením. Územní pokrytí by zaručovalo dostupnost justičních facilitátorů. Facilitátor by měl být schopen požádat o konzultaci s odborníky – když čelí složitým situacím.

Jednotná kontaktní místa se testují v pilotním projektu v České republice – zatím však neexistují žádné důkazy o kompetencích a znalostech o lidech se zdravotním postižením. Model jednotných kontaktních míst je navíc dostupný pouze na některých místech a provozují jej nevládní organizace, které jsou často prvními, kdo čelí problémům se snižováním nákladů. Zatímco PMS je součástí soudního systému, otázka snižování nákladů je méně pravděpodobná.

Děti mají zákonné právo na **zmocněnce** z moci úřední (státem placeného advokáta), mohou si zvolit i **opatrovníka** a mají svého opatrovníka pro řízení (v případě dětí zpravidla zástupce OSPOD). Advokát zvláště zranitelné oběti může oběť doprovázet celým procesem, tedy od prvních kroků případu, ale z Národní zprávy víme, že jen velmi málo advokátů investuje potřebný čas a energii. Facilitátor by tedy měl být kompetentní komunikovat s týmem pracujícím ve prospěch dítěte.

¹⁰ Orgány ochrany dětí jsou nejen přetíženy prací, ale nemají ani specifické vzdělání v oblasti zdravotního postižení a mohou být ve střetu zájmů, protože mohou být účastníkem řízení jako opatrovník dítěte.

V závislosti na složitosti potřeb a překážek dítěte a na zjištěných procesních úpravách by měly být potřebné informace sdíleny díky digitálnímu systému elektronických spisů (bude zaveden do roku 2030), s primárním cílem zajistit, aby byli do zavádění a úspěšné implementace procesních úprav zapojeni všichni příslušní odborníci.

Facilitátor by měl především identifikovat a navrhnout přizpůsobení prostředí, jazyka a komunikace, které osobě umožní plnou a spravedlivou účast v trestním řízení a zároveň maximalizuje schopnost dítěte sdělit svou verzi událostí. To by nemělo být podmíněno formálním posouzením nebo diagnózou postižení. Úlohou facilitátora není upozorňovat na prvky zdravotního postižení (včetně anamnézy), které přímo nesouvisejí s účastí osoby v daném soudním řízení, ani se k nim vztahovat.

Pro posouzení individuálních potřeb mohou být pro interakci dítěte se systémem trestní justice a s účastí dítěte relevantní následující prvky:

- Stávající rodinní pečující a/nebo tým profesionálů, kteří pečují o dítě a možnost zapojit je do procesu identifikace potřeb a reakce na ně, dle preference; podpora se může lišit v závislosti na tom, zda dochází ke střetu zájmů mezi pečujícím a dítětem a zda je třeba zapojit procesního opatrovníka/zástupce;
- Komunikační potřeby a návyky dítěte: to může zahrnovat, jaké jsou komunikační metody dítěte, potřeba, aby informace byly prezentovány v určitém formátu (Braillovo písmo, snadno čitelná dokumentace, zjednodušený jazyk, piktogramy); a také jak formulovat otázky při výslechu dítěte apod.;
- jakákoli smyslová citlivost (na světlo, zvuk, teplo, čich, pohyb a dotek) a fyzické podmínky, které je třeba vzít v úvahu, aby bylo možné prostředí přizpůsobit dítěti.
- Veškeré použité asistenční technologie a konkrétní technické požadavky v tomto ohledu, zejména pokud dítě používá alternativní a augmentativní komunikaci;
- Potřeby dostupnosti obecně, a zejména potřeby komunikace, včetně podpůrných opatření v reakci na tyto potřeby.
- Rodinná situace a související zranitelnosti (například rodiče procházejí sporným rozvodem, který by mohl ovlivnit otázky péče o dítě a potenciální procesní důsledky – např. potřeba změnit adresu pro korespondenci, ale také praktické,

jako je primární podpůrná osoba; zneužívání návykových látek členy rodiny a související rizika a důsledky atd.).

- Dítě žije v instituci nebo skupinovém domově a má podporu ze strany personálu – existuje střet zájmů mezi personálem a dítětem;
- Finanční problémy a jejich možné důsledky;
- Specifické potřeby/rizika v oblasti životního prostředí (např. život ve venkovské oblasti bez snadného přístupu k dopravě, pronásledování sousedy atd.).
- Jakékoli náročné chování (potenciálně spojené s posttraumatickou situací nebo ne)
- Jakékoli genderově specifické potřeby (např. strach nebo různé komunikační potřeby v závislosti na pohlaví partnera – doporučuje se komunikovat pouze nebo nejlépe s odborníky určitého pohlaví atd.).
- Jak vypadá denní/týdenní režim dítěte;
- Jakékoli informace o škole, kterou dítě navštěvuje (pokud je to pro daný případ relevantní)
- Jakékoli zdravotní nebo stravovací informace relevantní pro daný účel;
- Jakékoli další důležité otázky, které by mohly být relevantní pro interakci dítěte s trestním soudem, na základě rozhodnutí soudce zadat další vyšetřování nebo informace.

Za koordinaci všech těchto odborníků, včetně facilitátora, zodpovídá ve fázi vyšetřování státní zástupce a ve fázi soudního řízení soudce. Ale styčný úředník (kontaktní osoba) jmenovaný u každého soudu by měl koordinovat žádosti a otázky týkající se přístupnosti a přiměřených úprav tak, aby všechny žádosti byly podávány jedním konkrétním kanálem. Měli by ho kontaktovat kolegové nebo dítě nebo jeho příbuzní, aby pomohli s problémy s přístupností. Měl by spolupracovat s justičním facilitátorem v otázkách přístupnosti.

Krok 3 – Zajištění průběžné aktualizace individuálního posouzení v průběhu trestního řízení

Justiční facilitátoři pomohou dětským obětem s postižením zapojit se optimálním způsobem do soudního procesu a maximalizovat jejich schopnost prezentovat svou verzi událostí, aniž by řídili nebo ovlivňovali obsah této verze.

Facilitátor bude prostředníkem mezi osobami se zdravotním postižením a soudním systémem, bude odstraňovat překážky v jazyce a komunikaci, jakož i ve fyzickém a sociálním prostředí, aby jim umožnil porozumět procesům, do kterých jsou zapojeni, a aby jim ostatní účastníci rozuměli.

Přiměřené úpravy budou zajištěny v průběhu trestního řízení, ihned po prvním kontaktu s policií, a to i při neopakovatelnému výsledku dítěte. Úpravy jsou také důležité při interakci mezi dítětem a jeho právníkem nebo zástupci orgánů na ochranu dětí – facilitátor by tedy měl doprovázet a vycházet vstříc komunikačním a jazykovým potřebám dítěte.

Vzhledem k tomu, že v soudním systému dosud neexistuje jednotný spisový systém, je důležité zahrnout informace do soudního spisu, protože do nich může nahlížet oběť (nebo její zákonní zástupci (rodiče), opatrovník nebo advokát/obránce). Kromě bariéry v komunikaci mohou být otázky přístupnosti specifické pro každou policejní stanici nebo budovu soudu. Zásadní by bylo jmenování kontaktní osoby (styčného úředníka) u každého soudu, která by mohla koordinovat žádosti a otázky týkající se přístupnosti a přiměřených úprav v případě, že se dítě potřebuje obrátit na soud. Tato osoba by mohla doporučovat kolegům a zajistit, aby se řešily problémy s přístupností (fyzická dostupnost soudních síní a toalet a dalších míst, naslouchátka pro osoby se zrakovým nebo sluchovým postižením, relevance soudního jednání mimo soudní síň (soudní rok), specifické uspořádání světel pro lidi s epilepsií nebo prodloužená doba soudního řízení umožňující přestávky a pomalejší tempo).

Ve většině případů, protože dítě má právo na neopakovatelný výslech, nemusí nutně chodit na soud, ale z praxe víme, že je někdy potřeba výslech opakovat.

1.1.4 Spolupráce všech aktérů justičního systému

Od roku 2024 funguje v České republice v současnosti pouze jedno unikátní centrum podle Barnahusova modelu. I když je tedy projekt slibný (viz National Briefing Paper Česká republika), není zatím běžnou praxí a může vzniknout několik překážek pro vybudování podobných center.

Jak je popsáno v Národní zprávě: *"Největší překážkou systému je, že podpora poskytovaná dětem není dobře systemizovaná a koordinovaná. Neexistuje tedy jednotný koordinovaný postup, kdy se dítě stane obětí trestného činu. Od nahlášení trestného činu se dítě setkalo s neuvěřitelným množstvím lidí – nemůže tedy nabýt pocitu bezpečí a přehledu. Legislativa podrobně popisuje povinnosti všech aktérů, ale naopak informační povinnosti jsou u některých úřadů velké množství. Často se stává, že oběť jen formálně podepíše leták, který se založí do spisu, místo toho, aby všichni oběť poučili tak, aby jí rozuměli, nikdo oběť nepoučí a každý se spoléhá na to, že to udělá ten druhý, navíc spolupráce mezi aktéry závisí na tom, „na koho narazíte“, a proto není možnost spolehnout se na nedůvěru a nedůvěru mezi aktéry a zejména mezi právníky a nedůvěrou. problém. Doprovod dítěte není zaručen zákonem, ale je vysoce žádoucí."*

Proto jsme navrhli zasadit se o spolupráci prostřednictvím služby PMS, která je nízkoprahová, bezplatná a dostupná v každém okrese a mohla by doprovázet dětské oběti po celou dobu řízení a spolupracovat nebo přímo zaměstnávat justičního facilitátora pro děti s psychosociálním a mentálním postižením. Pokud se dítě ocitne v regionu, kde služby podpory obětem podle Barnahusova modelu neexistují, PMS by byla dobrou alternativou.

Aby se potvrdilo, že tento model může fungovat, bude samozřejmě nezbytné provést analýzu stakeholderů a vytvořit jasný postup pro zajištění spolupráce služby PMS se všemi relevantními institucemi, úřady, organizacemi a jednotlivými odborníky. Tato analýza musí probíhat v několika fázích, které by měly zahrnovat:

- Mapování – krok, ve kterém budou identifikovány všechny příslušné orgány, instituce, poskytovatelé služeb a další relevantní aktéři. Mapování by se také mělo zaměřit na identifikaci jakýchkoli mezer ve schopnosti reagovat na potřeby dětských obětí a navrhnout, jak může role PMS poskytnout řešení k překonání těchto mezer.

- Kategorizace a katalogizace – pochopení rolí, které by každá ze zúčastněných stran mohla hrát při reagování na potřeby dětské oběti, a vytvoření katalogu kontaktů, které budou potřeba k vybudování databáze mnoha zúčastněných stran (včetně odborníků AAK, tlumočnicků do znakového jazyka a dalších).
- Budování a udržování komunikačních a referenčních cest – toho lze dosáhnout prostřednictvím memorand o porozumění, protokolů spolupráce nebo smluvních ujednání. Taková ujednání by měla mimo jiné zajistit, aby různé protějšky zůstaly ve vzájemném pravidelném kontaktu, bez ohledu na jakýkoli konkrétní případ, aby byl zajištěn tok komunikace a dobré vztahy spolupráce mezi jednotlivci.

Navrhovaný model facilitátora v rámci PMS by neměl brzdít rozvoj dalších center Barnahus a dalších společných projektů. Vzhledem k povaze a složitosti situace dětí (a dospělých) s mentálním a psychosociálním postižením se však domníváme, že PMS jako součástí soudního systému, by byla silným přínosem pro zajištění lepšího a efektivního přístupu ke spravedlnosti.

1.2. Nastavení procesních úprav pro dětské oběti v rámci trestního řízení

V České republice, jak uvádí Směrnice o právech obětí, bylo do legislativy transponováno několik procesních úprav (zákon č. 45/2013 o obětech trestných činů):

- **Respektující, zdvořilý, šetrný a ohleduplný přístup** ze strany jednotlivých orgánů a subjektů, které s obětí přicházejí v průběhu trestního řízení do kontaktu (§ 3.2)
- Včasné a pro konkrétní oběť **srozumitelné poskytnutí základních informací** (§ 7 až § 13),
- Výrazné omezení možnosti kladení otázek směřující do intimní oblasti vyslýchané oběti, včetně práva oběti kdykoli během výslechu či podání vysvětlení podat námitky proti zaměření otázky (§ 18),
- Možnost zajištění **výslechu** oběti ve fázi přípravného řízení **osobou stejného nebo opačného pohlaví**, včetně zajištění tlumočení její výpovědi tlumočnickem stejného nebo opačného pohlaví (§ 19),

- Stanovení zákonných pravidel pro výslech a podání vysvětlení zvláště zranitelnou obětí, např. **proškolená osoba provádějící výslech, speciálně upravené prostory pro provádění výslechu, snaha o neopakující se výslech** (§ 20),

V praxi: výslechy se provádějí ve speciálních výslechových místnostech, které vypadají jako bytový pokoj, kde je výslech nahráván lze použít demonstrativní pomůcky – panenky nebo loutky, pokud výpověď podává osoba, která není schopna popsat skutkové události.

- **Právo na zabránění kontaktu obětí s pachatelem** (§ 17 odst. 2) **zabránění vizuálního kontaktu zvláště zranitelné oběti s podezřelým** (§ 20),
- Možnost **doprovodu** oběti k jednotlivým úkonům trestního řízení a k podání vysvětlení jejím **důvěrníkem** (§21)
- Možnost v kterémkoli stádiu trestního řízení učinit prohlášení o tom, jaký dopad měl spáchaný trestný čin na její dosavadní život (§22).
- Opatření umožňující konání jednání bez přítomnosti veřejnosti¹¹
- Policie ČR musí oběť také bez vyžádání informovat o tom, kde a za jakých podmínek vyhledat **odbornou pomoc, za jakých podmínek má právo na poskytnutí bezplatné odborné pomoci, včetně předání kontaktů na tyto subjekty** (§8 odst. 1 písm. b), nejblížeších azylových domech, intervenčních centrech či jiných zařízeních sociálních služeb poskytujících pobytové služby (§ 8(1)(h))¹² a nejblížeším **poskytovateli zdravotních služeb**, na kterého se můžete v případě potřeby obrátit (§ 8 odst. 1 písm. i)).

Kromě toho bychom doporučili zahrnout pozici facilitátora do justičního systému jako opatření pro přístup ke spravedlnosti osob s mentálním a psychosociálním postižením podle čl. 13 CRPD.

¹¹ To je za určitých okolností možné viz čl. 200 trestního řádu.

¹² Nejedná se o pobytové služby pro děti se zdravotním postižením, ale o specializované služby pro oběti.

1.2.1 Přístupnost a procesní úpravy

V následujících odstavcích navrhujeme procesní úpravy z hlediska přístupnosti vycházející mimo jiné z mezinárodních zásad a pokynů pro přístup ke spravedlnosti (zásada 2 a 3). Ty by mohly být zahrnuty ve formě kodexu chování a pokynů pro práci justičního facilitátora:

- Úpravy budou prováděny pouze se souhlasem dítěte
- Facilitátor identifikuje a navrhne přizpůsobení prostředí, jazyka a komunikace, které umožní dítěti plnou a spravedlivou účast na řízení a zároveň maximalizuje schopnost osoby sdělit svou verzi událostí. To může zahrnovat:
 - Použití zjednodušeného jazyka;
 - upozorňovat policejního vyšetřovatele nebo soud na příliš otevřené nebo složité otázky, které neodpovídají kognitivním schopnostem osoby, a navrhnout způsoby, jak otázky zjednodušit;
 - modifikace metody dotazování za vhodných okolností, jako jsou zjednodušené otázky, hledání alternativ k hypotetickým otázkám;
 - poskytnutí dodatečného času na odpověď a umožnění přestávek podle potřeby;
 - úprava tempa řízení/výslechu;
- Facilitátor nedoporučí úpravu, pokud je osoba schopna podat optimální svědectví bez jejich použití;
- Facilitátor je neutrální stranou, která nemá na řízení žádný jiný zájem než zajištění práva osoby na plnou a spravedlivou účast v řízení;
- Úpravy týkající se komunikace nebo jazyka mohou mít dopad na vyjádření dítěte. Méně direktivní úprava je taková, která člověku umožňuje vyjadřovat se pomocí méně limitující slovní zásoby nebo symbolů a vytvářet věty samostatně;
- Facilitátor pomáhá dítěti s mentálním nebo psychosociálním postižením překonat úzkost prostřednictvím předběžné přípravy, včetně návštěvy soudní síně a sledování soudního jednání;

- Výsledky oběti probíhají v přístupných prostorách určených nebo upravených pro tento účel; V případě potřeby lze provést v domově oběti;
- Výsledky osoby, jejíž postižení ovlivňuje její pozornost, proběhnou v klidném prostředí, aby byla co nejméně rozptýlována, navrhování pravidelných přestávek během rozhovoru;
- Výsledky budou prováděny s využitím vhodných komunikačních technologií, jako jsou video-link nebo videokonferenční systémy;
- Uznávají se všechny formy komunikace a dítěti by mělo být umožněno používat své obvyklé komunikační prostředky. Použití AAK v trestním řízení by nemělo být popíráno z důvodu, že vůle dítěte je vyjádřena prostřednictvím zařízení asistenční technologie; Ani svědectví od dítěte, které používá AAK, by nemělo být považováno za méně důvěryhodné. Soud by měl být vstřícný k zařízení, které dítě používá, a neměl by nařizovat zařízení AAK, na která dítě není zvyklé;

Kromě kodexu chování a pokynů pro justičního facilitátora by měla být přijata vyhláška o přístupnosti soudních řízení a míst soudního řízení s tímto obsahem:

- Přijetí postupů pro výsledky, které zajistí spravedlivé zacházení a plnou účast osob se zdravotním postižením, včetně dětí se zdravotním postižením, během řízení, je-li to vhodné, jako například:
 - Úprava místa konání;
 - Vhodné čekací prostory;
 - odstranění plášťů a paruk;
 - Oddělené vchody do budov a čekárny a ochranné zástěny k oddělení osob se zdravotním postižením od ostatních, pokud je to nutné z důvodu fyzického nebo emocionálního utrpení;
 - Použití videozáznamu důkazů a svědectví v přípravném řízení jako formy úpravy a ochrany dítěte;
- Zaručit poskytování komunikační podpory. Zajištění toho, aby všechny procesy v soudním systému poskytovaly technickou a jinou podporu nezbytnou pro

strany, svědky, žalobce, obžalované a porotce, aby mohli používat jakoukoli formu komunikace potřebnou pro jejich plnou účast, včetně:

- Systémů a zařízení pro naslouchání;
- Dekodéry a zařízení pro otevřené, skryté titulky a titulky v reálném čase a skryté titulky;
- Telekomunikační produkty založené na hlasu, textu a videu;
- Zobrazení videotextu;
- Počítačově podporovaný přepis v reálném čase;
- Software pro čtení obrazovky, software pro zvětšení a optické čtečky;
- Zařízení pro popis videa a sekundární sluchová programovací zařízení, která zachycují zvukové kanály pro televizní programy;
- Podpora komunikace, kromě zprostředkovatelů nebo facilitátorů, prostřednictvím využití třetích stran, včetně:
 - Popisovatelů;
 - Přepojovací služby;
 - hmatové tlumočníky

02

ČÁST 2 DIGITALNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM NA PODPORU MULTIDISCIPLINÁRNÍ SPOLUPRÁCE

ADAPTACE MODELU NA PODMÍNKY V ČESKÉ REPUBLICE

2.1 Nová řešení pro účast obětí s postižením v trestním řízení

V následujících částech jsme se zabývali možnou úpravou předloženého návrhu digitálního informačního systému pro podporu obětí v České republice. Navržený systém nazvaný Diana byl koncipován jako multifunkční, víceúčelová aplikace pro sběr dat obětí, procedurální identifikaci přiměřené úpravy, hodnocení rizik, správu dat, informace o expertním systému prostřednictvím chatbota AI a pro komunikaci s využitím zabezpečeného chatu.

2.1.1. Diana: Shromažďování dat

Jak je popsáno v Národní informační zprávě, Česká republika nemá elektronické spisy, jednotlivé úrovně si vedou vlastní elektronickou evidenci, ale nejsou k ní připojeny žádné další soubory.

Policie ČR v oblasti spisové správy využívá vlastní elektronický spisový systém, který si také sama vyvíjí, Informační systém evidence Rejstříků trestů (tzv. ETŘ). Tento systém není veřejný. Dozorující státní zástupce má pak v konkrétním případě přístup k zabezpečenému vzdálenému přístupu. Informační systém evidence trestů by však měl být základem pro tzv. elektronický spis na základě exportu relevantních dat mezi policií a státním zastupitelstvím.

Výraznějším posunem v oblasti elektronizace justice, který by byl velkým přínosem pro všechny, je práce na jednotném digitálním systému, který je podle zástupce Ministerstva spravedlnosti ČR aktuálně ve fázi před dokončením. Znamenalo by to obrovské zjednodušení a zpřístupnění celého systému pro osoby se zdravotním postižením, včetně dětí s mentálním či psychosociálním postižením, neboť by do značné míry odpadla nutnost fyzické návštěvy úřadu.

Zejména by měl nabídnout nahlížení do spisu na dálku oprávněným subjektům soudního řízení nebo možnost elektronické komunikace s úřadem, ideálně přes jednotný samoobslužný portál. Součástí systému by byla i možnost přizpůsobení se klientům se specifickými potřebami (např. zvětšení písma). To by také zvýšilo pohodlí pro samotné pracovníky justice, vzhledem k možnosti sdílení dat.

Jak je podrobně uvedeno dále v této kapitole, vize je ambiciózní a některé dílčí kroky se již začínají realizovat.

V případě maximální interoperability bychom měli nejlepší přizpůsobení Diany s cílem mít jednotný digitální systém v čase. Pokud jde o interoperabilitu, existují 3 možnosti:

1. Plná interoperabilita se systémy, které již různí operátoři používají (zejména trestní soudnictví a ochrana dětí): v tomto případě aplikace zajistí automatický přenos dat uložených prostřednictvím již používaných systémů do databáze aplikace Diana. Toto řešení vyžaduje dlouhé implementační časy a vyznačuje se vysokou komplexností především díky vnitřním technologiím soudního systému, jejichž úprava nutně vyžaduje i úpravu legislativního rámce.

Do roku 2031 by měl projekt e-spis účinně poskytovat elektronický soudní spis a jeho přístup všem zúčastněným aktérům, protože ti mají v tuto chvíli jen přístup k papírovému spisu. Přístup ke všem souborům bude zajišťovat portál e-justice, ke kterému má každý občan přístup z hlavního vládního portálu pro občany. Diana by mohla být připojena k justičnímu portálu ve střednědobém horizontu, protože portál e-justice není aplikace a k souborům by bylo možné se dostat prostřednictvím aplikace Diana.

2. Žádná interoperabilita: v tomto případě budou operátoři používat svůj vlastní systém a aplikaci Diana paralelně.

Pokud jde o vedení spisu, Policie ČR využívá vlastní elektronický systém spisové služby, který sama vyvíjí, Informační systém evidence trestních řízení (ETŘ). Dozorující státní zástupce má pak v konkrétní věci přístup k zabezpečenému dálkovému přístupu, ale na konci vyšetřování policie trestní spis připraví a předá státnímu zástupci v analogové podobě. Spis pak zůstává digitální v elektronické podstatě policie. Informační systém ETŘ by však měl být základem pro tzv. elektronický spis na základě exportu relevantních dat mezi policií a státním zastupitelstvím.

Diana by tedy prozatím do dokončení elektronizace elektronického souboru mohla fungovat jako samostatná aplikace.

Další úprava vycházející z národního legislativního rámce se týká typu dat, která může systém získávat (nepovinný požadavek č. 2, viz část 7.2.1, část II „D3.3 – Modelový systém multidisciplinární spolupráce“). Různé kategorie údajů lze tedy doplnit:

- Kontaktní údaje;
- Druh spáchaného trestného činu;

- Informace o zločinu z nenávisti (LGBTQI+, postižení, etnický původ);
- Údaje o pohlaví, věku, zdravotním postižení;
- Rodinný stav;
- Údaje o vzdělání; škola, kam dítě chodí + třída (1,2...);
- Faktory hodnocení rizik;
- Fáze řízení;
- Komunikace: čeština jako první jazyk, alternativní komunikace;
- Cizinci;
- Pokud je oběť zvláště zranitelnou obětí – má tak nárok na specifická procesní práva a úpravy (viz Národní Zpráva pro Českou republiku, strana 29-30);
- Policejní kontrolní seznam ukazující, že se může jednat o postižení;
- Zpráva justičního facilitátora o komunikaci a procesních úpravách;

Zde stojí za zmínku, že stížnost může kdokoli vyplnit prostřednictvím Podacího portálu prostřednictvím webového formuláře, který je přímo napojen na soud. Je to možné přes portál Občana, kam se může přihlásit kdokoli i bez e-identity. Je tedy přístupný všem.

2.1.2 Diana: Case management

Tato část popisuje způsoby přístupu a ukládání dat získaných Dianou.

Pokud jde o přístupnost údajů, uživatelé (soudní a vnější subjekty a oběti) budou mít přístup k výše uvedeným údajům po jejich autentizaci a identifikaci. Identifikovat role a způsoby získání přístupových údajů pro tyto uživatele bude možné pro každého občana, který používá elektronickou identifikaci (prostřednictvím Národního úřadu pro identitu (NIA), státní instituce, která zajišťuje elektronickou identifikaci uživatelů pro vládní portály – funguje jak pro české občany, tak pro cizince registrované v ČR):

- oběti trestných činů, včetně dětí od 16 let, které mají jakýkoli občanský průkaz a mobilní telefon; do 16 let není občanský průkaz povinností a děti do 15 let nemají přístup k elektronickému průkazu totožnosti.
- Policie;
- Soudní úředníci;
- státní zastupitelství;
- Služby/agentury pro ochranu dětí;
- Právníci pověřeni obětí;
- Pověřeni právníci pachatele;

Kromě toho bude soudce moci v odůvodněných případech vytvořit přístup k elektronickému spisu všem osobám přímo zapojeným do spisu, což zahrnuje například:

- podpůrné služby, jako jsou služby vhodné pro osoby se zdravotním postižením a centra pro boj proti násilí a další specializované služby na podporu obětí; příslušný pracovník by byl oprávněn k přístupu jako zástupce sociální služby – identifikaci poskytne Ministerstvo sociálních věcí (soc. služby jsou registrovány) nebo Ministerstvo spravedlnosti, které vede seznam organizací na podporu obětí
- Soudní znalci, jako jsou psychologové a psychiatři
- Justiční facilitátor
- Důvěrník (může to být člen rodiny, blízký člověk vybraný především pro emocionální podporu)

Jakákoli jiná relevantní strana může požádat soudce o přístup k elektronickému spisu a soudce rozhodne, zda ano nebo ne.

2.1.3 Diana: Hodnocení rizik a procedurální úpravy – systém varovných signálů

Diana by se také měla používat ke dvěma účelům: na jedné straně k vyhodnocení potřebných procedurálních úprav; na druhé straně hodnocení rizik související s opakovanou viktimizací (včetně zastrasování a odplaty).

Pro posouzení rizik by měly být zahrnuty následující kategorie rizik:

- Opatření na ochranu zranitelných dospělých (opatrovník, podporovatel, zástupce domácnosti)
- Bydliště v ústavech nebo sociálních službách (životní situace)
- Trestné činy z nenávisti (sexuální orientace, pohlaví, genderová identita, rasa, postižení)
- Zkušenosti v roli oběti (dříve v životě – např. na jiném místě – retrauma)
- Neverbální komunikace

Se zavedením elektronického systému souborů by měl být tok informací mnohem efektivnější.

Policista by do spisu zahrnul kontrolní seznam od prvního podezření na mentální a/nebo vývojové postižení. Tyto informace by byly důležité, dokud nebude k dispozici zpráva facilitátora spravedlnosti, protože by signalizovala zranitelnost a/nebo postižení dané osoby, a proto by s obětí mělo být zacházeno jako s obětí (kromě jejího věku), dokud se tato informace nepotvrdí.

Pokud by pozice justičního facilitátora byla součástí Probační a mediační služby, pak by přístup k e-spisu mohl být nastaven automaticky, protože jsou součástí justičního systému. Proto by zpráva facilitátora byla zahrnuta do spisu a informace o komunikačních potřebách a dalších úpravách byly zahrnuté.

2.1.4 Diana: Chatbot a přístupnost systému

Systém elektronických spisů bude doprovázet funkce chatbota pro pomoc obětem nebo jiné osobě, která je oprávněna k souboru přistupovat, aby pomohla s funkcí systému elektronických spisů a jeho fungování. Video by také měla být přístupná (a poskytována v různých formátech, včetně znakové řeči, snadné češtiny), aby uživatelé podpořila navigaci v elektronickém souboru.

Konkrétní informace pro oběti, včetně informací ve snadném čtení vhodném pro děti, by mohly být v Dianě dostupné pro každého, protože se netýkají konkrétního souboru. Ikona pro snadné čtení umístěná v hlavní nabídce by měla umožnit okamžitý přístup ke snadno čitelným informacím (ideálně obsahujícím text a videa)

Podobně by v aplikaci mohla být k dispozici mapa zahrnující služby podpory postižených nebo obětí.

2.1.5 Diana: Interní šifrovaný zabezpečený chat

Systém e-souborů zatím nepočítá s interním zabezpečeným chatem a nepočítá s možností přímo kontaktovat profesionály, kteří na případu pracují. Již existující systém Polpoint však umožňuje šifrovanou video komunikaci z každého okresního soudu a většiny policejních stanic. POL POINT je technický systém, který umožňuje komunikaci mezi občany a policií prostřednictvím videokonferenčního zařízení, a proto nevyžaduje docházení na policejní služebnu. Slouží zejména k hlášení trestných činů, protože nabízí alternativní a šetrnější možnost pro ty, kteří by jinak z jakéhokoli důvodu nemohli hlásit trestné činy osobně – lze jej využít v prostorách organizace na podporu obětí. Umožňuje také komunikaci mezi obětí a soudem z místní policejní stanice (vyhnete se potížím a lidským nebo ekonomickým překážkám s přepravou a/nebo pomocí během přepravy), včetně soudních jednání, výslechů a dalších postupů. Systém Polpoint by měl být kompatibilní se systémem jako je Diana, protože je možné jej používat z jakéhokoli počítače/zařízení.

Z hlediska hlášení existuje portál pro podání trestního oznámení. Hlášení funguje přes webový formulář a podání jde přímo k soudu. Systém funguje jak s autorizací identity, tak bez ní. To znamená, že každý občan se může přes portál přihlásit se stížností i bez registrace – to znamená, že je přístupný i pro děti do 16 let (nemusí vlastnit občanský průkaz).

2.1.6 Asistenční technologie dostupné v systému Diana

Tato část popisuje různé asistenční technologie a metody začlenění, které lze zahrnout do systému, aby byla zaručena co nejširší účast všech kategorií uživatelů. Tyto nástroje by měly být používány v souladu se zásadami a pokyny pro přístup ke spravedlnosti pro osoby se zdravotním postižením.

Systém elektronických souborů by měl využívat všechny standardy přístupnosti, jak jsou dostupné v běžných programech/prohlížečích.

Aplikace by tedy měla obsahovat:

- technologie řeči na text
- technologie rozpoznávání řeči
- symboly a obrázky vedle textu – pokud existují. Toto je kritický bod: ne všechna slova jsou k dispozici v symbolech a obrázcích. A existuje mnoho různých sad symbolů, které nelze kombinovat – je třeba zkontrolovat, že dokument může být plně podporován symboly nebo obrázky, aby se zabránilo mezerám. Nebo by měl být k dispozici pro předem zkontrolované texty (o stížnostech, o procesech), kde osoby s mentálním postižením obsah hodnotily. Aby byla zaručena dostupnost textů ve snadném čtení, měly by být kontrolovány hodnotitelem s mentálním postižením, takže konkrétní jednotlivý dokument by neměl být překládán se symboly, protože (zatím) neexistuje žádná záruka, že je to správné a dokončené.

2.1.7 Diana: Kybernetická bezpečnost

Tato část ilustruje technologie, které umožní ochranu dat používaných aplikací. Uložená data budou zabezpečena zejména použitím technologie blockchain. Kromě toho bude Diana zahrnovat kombinaci technologií určených k ochraně integrity, důvěrnosti, autenticity a dostupnosti výměn: mezi nimi šifrování dat, protokoly pro bezpečný přenos souborů, filtrování kontinentů, ochrana koncových bodů, virtuální privátní síť (VPN).

Systém elektronických spisů justice umožní stahovat soubory a vytvářet potřebné dokumenty, které mohou být potřeba – jako potvrzení, že byl dokument přidán do systému elektronických spisů.

Aby se však předešlo jakémukoli riziku viktimizace, video výslechu s dětmi nebude zpřístupněno online – pouze přepis. O tom, jak se vypořádat s rizikem sekundární viktimizace, se vede obrovská diskuse – video by mohlo chybět na internetu a přístup k informacím.

Za druhé je zde otázka, kdy musí být dokument dostupný v elektronickém spisu – např. jakmile osoba žádost obdrží, měl by se v aplikaci objevit dopis nebo žádost soudce – to je důležité zejména pro lhůtu a limity na odpověď a reakci.

2.2 Závěr

Český justiční systém má velký potenciál ke zlepšení, protože několik programů e-justice, zejména ten e-spis, je implementováno koordinovaně a jednotně jako jediné vstupní místo pro všechny a jediné místo pro ukládání informací souvisejících s případem – čímž se zabrání tomu, aby informace nebyly přeneseny. I když to bude trvat asi 5 let, bude to přínosné pro oběti a všechny aktéry, kteří oběti podporují.

Digitalizace však k zajištění dostupnosti soudního systému pro děti s mentálním postižením nestačí. Proto navrhujeme zavedení tří hlavních nových opatření pro tři fáze řízení.

Naše poslední doporučení by byla

- Integrovat justiční facilitátory do struktury PMS – protože jsou k dispozici po celé zemi a měli by prospěch z již existující struktury práce. Finanční dopad na

justiční systém by proto byl relativně nízký, zatímco jeho efektivita by mohla být pro tuto skupinu obětí potenciálně velmi vysoká.

- Trénovat a vyvíjet krátká vysvětlující videa o tom, jak by měly být podporovány oběti s mentálním postižením, aby všichni aktéři chápali roli facilitátorů a vhodným způsobem s nimi spolupracovali.

Nahlášení	Vyšetřování	Soudní jednání
Identifikace obětí s mentálním postižením Policí ČR s polostrukturovaným dotazníkem a kontrolním seznamem pro policii – k označení, že existuje podezření, že by oběť mohla mít mentální nebo psychosociální postižení. Policie tyto informace uvádí v elektronickém souboru (viz část 2). Doporučení státnímu zástupci / soudci: • Jmenovat pro oběť justičního facilitátora (oběti je okamžitě k dispozici) • Požádat o potvrzení diagnózy u pediatra • Zadat znalecký posudek	Soudní facilitátor: • Vyhodnocuje a hodnotí potřeby podpory pro komunikaci obětí s postižením • navrhuje komunikaci a další procesní úpravy • Doprovází oběť během celého procesu V elektronickém souboru: (viz část 2) bude zahrnuto: • Zprávu justičního zprostředkovatele • Potvrzení diagnózy lékařem • Znalecký posudek psychiatra (a v konkrétním případě i psychologa – viz 1. – 2. část)	Soudní facilitátor doprovází oběť s postižením po celou dobu • Během policejního a soudního procesu (stížnost, vyšetřování, soudní řízení), • Zajištění práva oběti na informace způsobem, který je pro ni srozumitelný a který může srozumitelné pro oběť, aby mohla uplatnit svá další práva a účastnit se procesu.

03

ČÁST 3
PŘÍPADOVÁ STUDIE

3.1 Případová studie

3.1.1 Nahlášení trestného činu

Mladá dívka jménem B. ve věku 16 let s lehkým mentálním postižením žijící v rezidenčním ústavu byla sexuálně napadena mladým chlapcem jménem D. žijícím ve stejném ústavu.

B. je šokována tím, co se stalo, a protože se bojí, že by ji D. mohl znovu obtěžovat nebo napadnout, promluví si se sociální pracovnící, jejímž úkolem je také být v této pobytové službě sexuálním důvěrníkem.

Sociální pracovnice okamžitě podnikne kroky k tomu, aby se zabránilo kontaktu mezi D a B a pomohla jí podat stížnost na policii. Vzhledem k tomu, že ústav sídlí ve vesnici, rozhodly se využít kontaktní místo Polpoint k podání stížnosti prostřednictvím videokonference.

3.1.2 Individuální posouzení

Jakmile je on-line na videokonferenci, policista si všimne, že je nezletilá a může mít zdravotní postižení, a tak jí položí několik konkrétních otázek, aby zdokumentoval své podezření (kde žije, kam chodí do školy atd.), a okamžitě ji odkáže na specializovaného policistu a justičního facilitátora – kvůli čemuž kontaktuje státního zástupce se žádostí o schválení a otevře e-spis s prvními shromážděnými informacemi. Facilitátor z místní pobočky PMS se spojí s ústavem a dohodne si čas návštěvy a setkání s B. za účelem navázání spolupráce a poskytnutí zprávy o komunikaci a přiměřených úpravách pro řízení. Facilitátor také naplánuje schůzku se svým klíčovým pracovníkem, aby lépe poznal komunikační dovednosti B. a lépe pochopil všechny úpravy, které potřebuje. Na její obhajobu je navržen i právník.

3.1.3 Soudní řízení

O dva dny později je její svědectví/výslech organizován na policejní stanici v nejbližším městě, kde je speciální výslechová místnost a technologie Polpoint, která umožňuje orgánům ochrany dětí, jejímu právníkovi a právníkovi D. vyslechnout její svědectví. Doprovází ji její facilitátor a asistent z pobytové služby, které si pro řízení vybrala. Výslech se specialistou – osobně sledovaný online – trval dvě hodiny se dvěma

přestávkami, což B. umožnilo uvolnit se a nechat se uklidnit jejím facilitátorem a mít jistotu, že vše jde dobře.

Po provedeném výslechu, který byl zaznamenán, si B. může online zkontrolovat svůj e-spis, včetně přepisu výslechu. Když se objeví nové informace, tak jí facilitátor pomůže pochopit, co tento dokument obsahuje, a to co znamená. Navštíví také soudního psychiatra pro znalecký posudek, který byl přidán do e-spisu. Požádá zde facilitátora, aby vysvětlil, co je ve zprávě.

B. nemusí být jinak v kontaktu s jinými lidmi, než je facilitátor a právník.

3.1.4 Podpora po soudním řízení

B. dostává psychologickou podporu od organizace na podporu obětí – jednou týdně po dobu několika měsíců, aby jí pomohla překonat toto trauma.

Na základě zprávy a doporučení facilitátora je v jejím elektronickém spisu uvedena snadno srozumitelná souhrnná verze rozsudku spolu s celým rozsudkem. Po roce a půl si B. mohla přečíst, že D. byl za svůj trestný čin odsouzen. Její facilitátor jí pomohl pochopit všechny důsledky. Vzhledem k tomu, že se D. proti rozhodnutí odvolal, bude facilitátor s B. nadále pracovat, aby zajistil, že pochopila, co se děje v průběhu odvolacího řízení.

ZDROJE

European Union Agency for Fundamental Rights, Violence against children with disabilities: legislation, policies and programmes in the EU, 2015.

Hayes, S., People with intellectual disabilities as victims of crime—the police and judicial Response, Paper presented at the 39th Annual Conference of the Australasian Society for the Study of Intellectual Disability, 9-12 November 2004, Adelaide SA, January 2004,

Human Rights Watch, Children with disabilities: Deprivation of liberty in the name of care and treatment, 7 March 2017 <https://www.hrw.org/news/2017/03/07/children-disabilities-deprivation-liberty-name-care-and-treatment>

Inclusion Czech Republic, National Briefing Report, Czech Republic, 2024 https://validity.ngo/wp-content/uploads/2025/03/SPMP_NBP_EN_FINAL-1.pdf

Law on Victims of Crime: Zákon č. 45/2013 Sb., Zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů) <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>

Mulheir, G., Deinstitutionalisation – A Human Rights Priority for Children with Disabilities, The Equal Rights Review, Vol. Nine (2012).

Roubalová, M., Holas, J., Kostelníková, Z., & Pešková, M. 2019. Oběti kriminality: Poznatky z viktimizační studie. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.

UNICEF Innocenti Research Centre, Children and disability in transition in CEE/CIS and the Baltic States, 2005

Validity Foundation, Pathways for Inclusive Individual Assessments of Children in Criminal Proceedings, 2022 <https://validity.ngo/wp-content/uploads/2022/08/Pathways-for-Inclusive-Individual-Assessment-for-EU.pdf>

Walach V., Petruželka B, a Kalibová K., *Postižení násilím Zkušenosti lidí se zdravotním postižením s násilím a předsudečným násilím Zpráva z kvantitativního výzkumu*, In IUSTITIA, o.p.s. v Praze, únor 2024, available at: https://in-ius.cz/wp-content/uploads/2024/07/KVANT_Postizeni-nasilim-Zkusenosti-lidi-se-zdravotnim-postizenim-s-nasilim-a-predsudecnym-nasilim-FINAL-1.pdf

